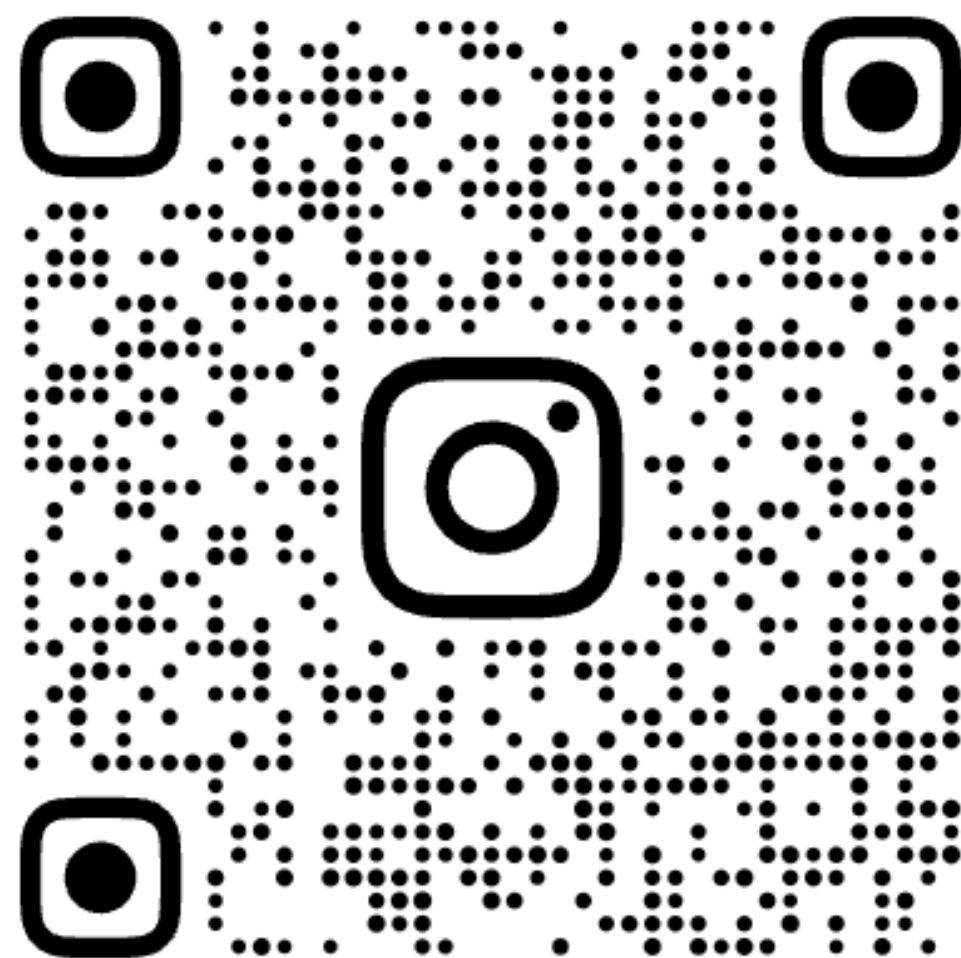

TUV X EconoFem

Küresel Politikaya

Giriş

TURKEYS_UNHEARD_VOICES

Küresel Politika Nedir?

Dünya üzerindeki aktörlerin karşılıklı etkileşim içinde olduğu, sınırları aşan siyasi, ekonomik ve toplumsal ilişkiler bütünüdür.

• • •

**Turkey's Unheard
Voices**

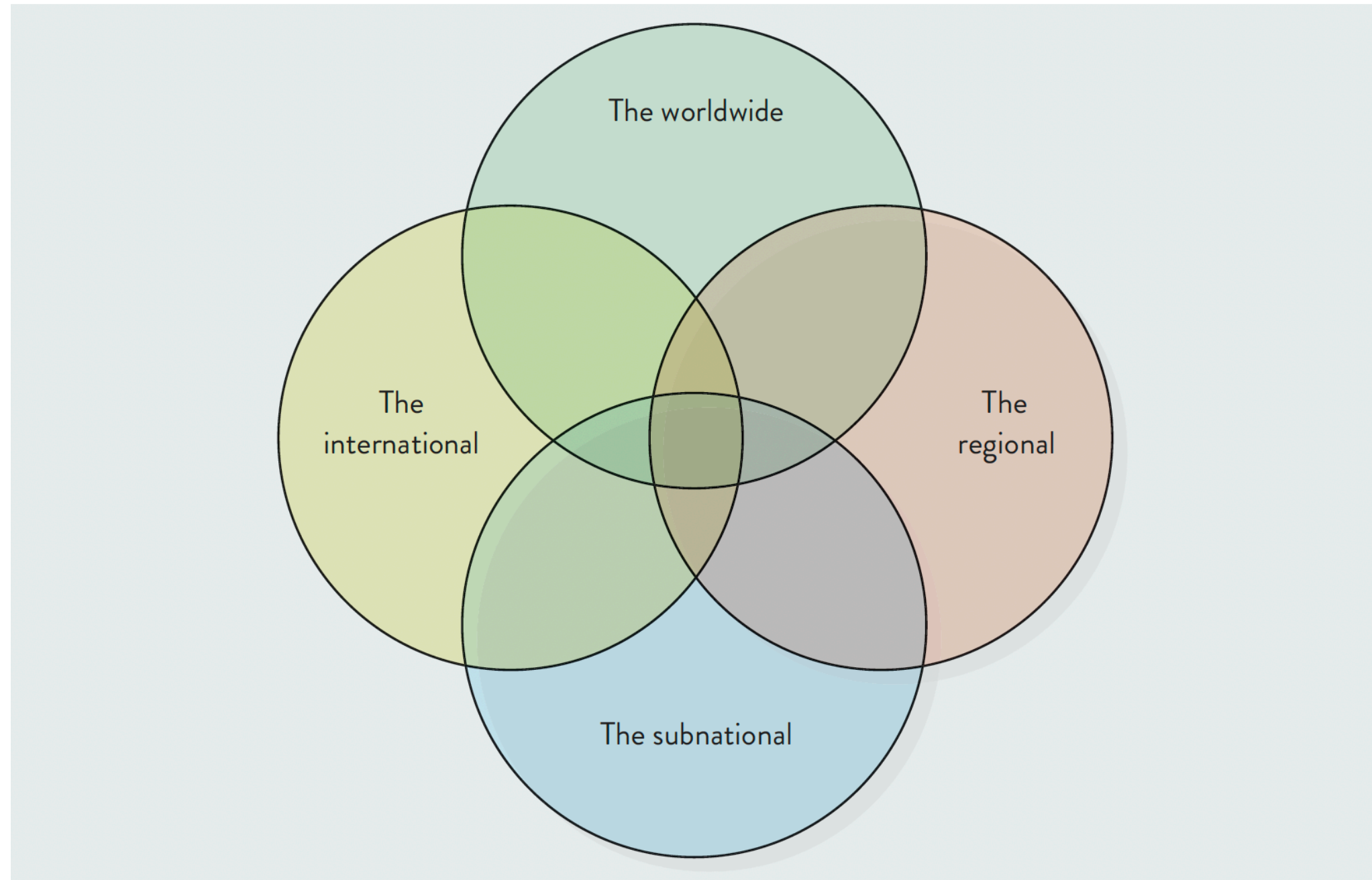

Figure 1.1 The domain of global politics

Küresel Politika mı Uluslararası İlişkiler mi?

Uluslararası İlişkiler: Devletler arası ilişkiler (devlet merkezci yaklaşımlar).

Küresel politika: Dünya çapında, farklı düzeylerde (yerel, ulusal, bölgesel ve küresel) etkileşimlerin bütünüdür.

- Küreselleşme ile artan bağlantılılık ve karşılıklı bağımlılık küresel politikaya geçişe neden oldu

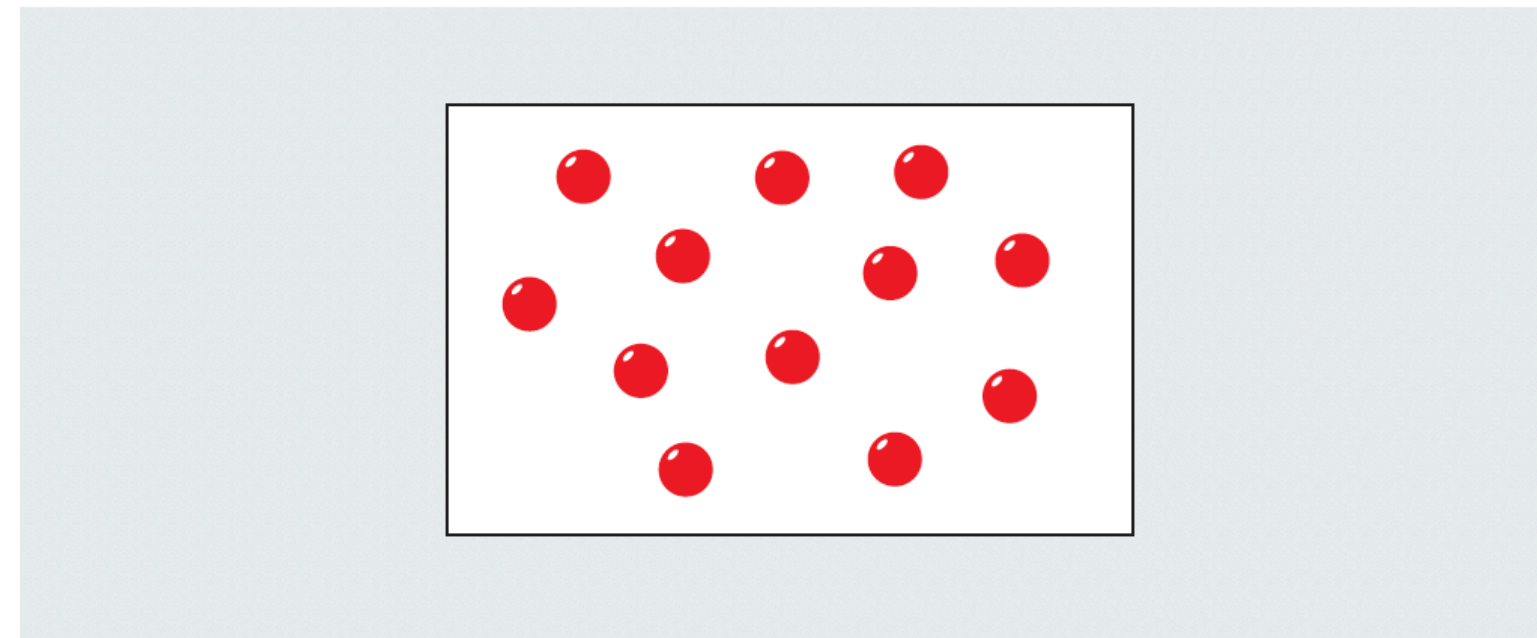

Figure 1.2 Billiard ball model of world politics

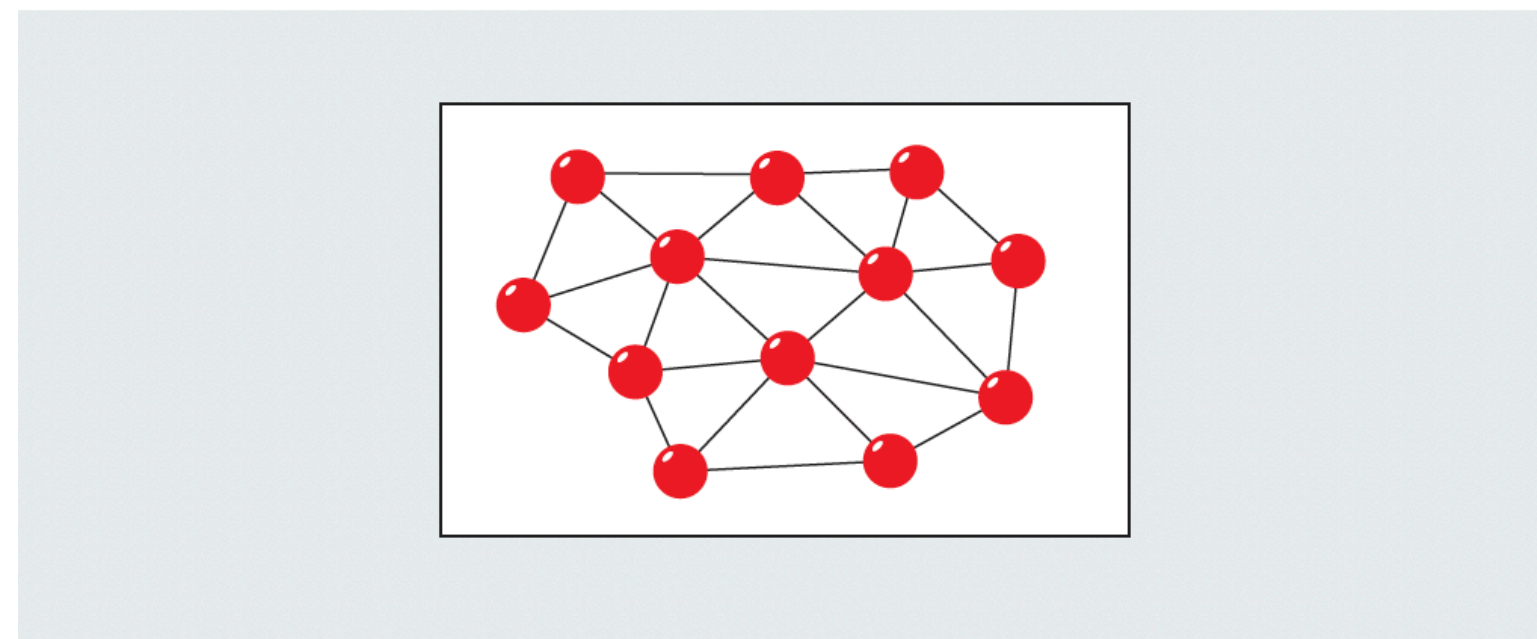
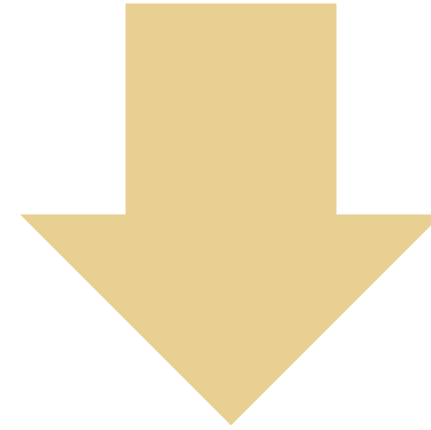

Figure 1.3 Cobweb model of world politics

Küreselleşme

- Küreselleşme, dünya ülkeleri ve toplumları arasında ekonomik, siyasi, kültürel ve teknolojik bağlantıların artması ve bu bağlantıların giderek daha karşılıklı bağımlı hale gelmesi sürecidir.

Küreselleşmenin Temel Özellikleri:

- Sınırların Zayıflaması: Mal, hizmet, bilgi, sermaye ve insanların hareketi kolaylaşır.
- İletişim ve Teknoloji: Dijitalleşme ve internet küreselleşmenin hızını artırır.
- Ekonomik Bütünleşme: Küresel ticaret, yatırımlar, çok uluslu şirketlerin yükselişi.
- Kültürel Etkileşim: Kültürler arası alışveriş artar (McDonald's, Netflix, K-Pop).
- Küresel Yönetişim: Devlet dışı aktörlerin (BM, AB, STK'lar) rolü güçlenir.

Ana Akım Siyasi Teoriler

Realizm

Temel İlkeleri:

- Uluslararası sistem anarşiktir → Üst bir otorite yoktur.
- Devletler en önemli aktörlerdir ve rasyonel davranırlar.
- Devletlerin önceliği: Hayatta kalmak ve güvenlik sağlamak.
- Güç uluslararası ilişkilerde temel belirleyicidir.
- İş birliği sınırlıdır çünkü devletler birbirine güvenmez.

Başlıca Teorisyenler:

Hans Morgenthau: Klasik realizm → İnsan doğası bencildir.

Kenneth Waltz: Neorealizm → Sistemin yapısı (anarşi) belirleyicidir.

Thomas Hobbes: Leviaten → Kaosu önlemek için yetki en yüce otorite devlete verilmelidir.

Gerçek Hayat Örnekleri:

Soğuk Savaş: ABD vs. SSCB → Güç dengesi.

Rusya-Ukrayna Savaşı: Güvenlik ve nüfuz mücadelesi.

Ana Akım Siyasi Teoriler

Liberalizm

Temel İlkeleri:

- İnsan Doğası İyimserdir: İnsanlar işbirliğine açıktır ve çatışma kaçınılmaz değildir.
- Uluslararası Kurumlar Önemlidir: BM, AB, DTÖ gibi kurumlar barışı ve iş birliğini teşvik eder.
- Karşılıklı Bağımlılık: Ekonomik, siyasi ve çevresel alanlarda devletler birbirine bağlıdır.
- Demokratik Barış Tezi: Demokratik devletler birbirleriyle savaşma olasılığı düşüktür.

Gerçek Hayat Örnekleri:

- Birleşmiş Milletler (BM): Uluslararası güvenlik ve barışın korunması.
- Avrupa Birliği (AB): Ortak değerler ve ekonomik işbirliğiyle barışın sürdürülmesi.
- Paris İklim Anlaşması: Ortak küresel sorunların çözümü için devletlerin işbirliği yapması.

Başlıca Teorisyenler:

- Robert Keohane & Joseph Nye: Karma karşılıklı bağımlılık ve uluslararası iş birliği.

Ana Akım Siyasi Teoriler

Realizm vs Liberalizm

📌 Kriter	🔪 Realizm	🤝 Liberalizm
İnsan Doğası	Bencil, çıkar odaklı	İşbirliğine açık, olumlu
Uluslararası Sistem	Anarşik, kaotik	İşbirliğine uygun, düzen oluşturulabilir
Temel Aktör	Devlet	Devlet + Uluslararası Kurumlar
Amaç	Güvenlik & Güç	Barış, işbirliği, ortak çıkarlar
Kurallar & Kurumlar	İkincil önemde, zayıf	Merkezi rol, barışı teşvik eder

Turkey's Unheard
Voices

@turkeys_unheard_voices

<https://www.turkeysunheardvoices.com/>

Eleştirel Siyasi Teoriler

Konstrüktivizm

Tanım:

- Konstrüktivizm, uluslararası ilişkilerde gerçekliğin sabit olmadığını, kimliklerin, çıkarların ve normların toplumsal olarak inşa edildiğini savunan bir teoridir.
- Dünya siyaseti sadece güç veya çıkarlarla değil, aynı zamanda anlamlar, değerler ve algılarla şekillenir.

Temel İlkeleri:

- Kimlikler ve Çıkarlar İnşa Edilir: Devletlerin çıkarları sabit değildir; sosyal etkileşimlerle değişir.
- Normlar ve Değerler Önemlidir: Uluslararası ilişkilerde normlar (insan hakları, çevre duyarlılığı) devlet davranışlarını etkiler.
- Gerçeklik Değişkendir: Ne olacağını aktörlerin algıları ve söylemleri belirler.

Alexander Wendt:

- Ünlü sözü: “Anarşi, devletlerin onu nasıl algıladığıdır.”
- Devlet davranışları sistemden değil, birbirleriyle kurdukları sosyal ilişkilerden etkilenir.

Eleştirel Siyasi Teoriler

Yaklaşım	Odak Noktası
Marksizm/Neo-Marksizm	Sınıf, ekonomik eşitsizlik, kapitalizmin eleştirisi.
Feminist Teori	Toplumsal cinsiyet rolleri, patriyarka, kadınların görünmezliği.
Postkolonyal Teori	Sömürgecilik, ırk, Batı-merkezcilik.
Post-yapısalcı Teori	Dil, kimlik, güç ilişkilerinin inşası.
Çevreci Teori (Yeşil Teori)	Doğa, iklim değişikliği, çevresel adalet.

Turkey's Unheard
Voices

@turkeys_unheard_voices

<https://www.turkeysunheardvoices.com/>

Küresel Politikadaki Aktörler

1. Devletler

- Sınırları belirli bir coğrafyada egemenlik sahibi olan siyasi yapılardır.
- Özellikleri: Egemenlik, ulusal çıkar, dış politika.
- Rolü: Uluslararası sistemin ana aktörü (özellikle realist teoriye göre).
- Örnek: ABD'nin dış politikası, Çin'in "Tek Çin" politikası.

2. Devlet Dışı Aktörler

- STK'lar (NGOs)
 - Amnesty Int., Greenpeace İnsan hakları, çevre politikası
- Çok Uluslu Şirketler
 - Apple, Shell Ekonomik ve siyasi baskı (lobi)
- Uluslararası Kuruluşlar
 - BM, NATO, IMF Küresel yönetim, barış, ekonomi
- Terör Örgütleri
 - IŞİD, El-Kaide Güvenlik tehditleri, istikrar bozucu
- Toplumsal Hareketler
 - Black Lives Matter, Fridays for Future Kültürel ve normatif değişim sağlar

Karma Aktör Modeli

Karma Etkileşim

Günümüz küresel politikası sadece devletlerle sınırlı değildir.

Devlet, şirket, birey ve sivil toplum birlikte etkide bulunur.

Örnek: COP zirvelerinde devletler + STK'lar + özel sektör + gençlik hareketleri birlikte çalışır.

Küresel Politikada Güç

Güç: Başkalarının davranışlarını etkileme veya değiştirme kapasitesidir.

Gücün Türleri (Joseph Nye'nin Sınıflandırması)

Sert Güç: Zorlama, askeri ve ekonomik baskı (ABD'nin askeri gücü, yaptırımlar)

Yumuşak Güç: İkna, kültürel çekim, değerlerin yayılması (K-Pop, Hollywood, Oxford Üniversitesi)

Akıllı Güç: Zorlama ve iknanın stratejik birleşimi (ABD dış politikası (Obama dönemleri))

Güç Neden Önemli?

Uluslararası ilişkilerde güç dengesi barış veya çatışmayı belirler.

Kim karar alır? Kim uygular? → Cevap: Gücü olan aktör.

Küresel Politikada Güç

Türk Dizilerinin Orta Doğu ve Balkanlardaki Etkisi

- Türk dizileri (Muhteşem Yüzyıl, Diriliş: Ertuğrul, Aşk-ı Memnu, Gümüş) özellikle Orta Doğu, Balkanlar ve Latin Amerika gibi bölgelerde büyük bir izleyici kitlesine ulaşmıştır.
- Türk kültürünü, yaşam tarzını ve tarihini yaygınlaştırıyor.
- Türkiye'ye karşı olumlu bir imaj oluşmasına katkıda bulunuyor.

Rusya-Ukrayna Savaşı

- 24 Şubat 2022: Rusya, Ukrayna'ya geniş çaplı askeri bir işgal başlattı.
- Askeri güç doğrudan kullanıldı.

Türkiye'nin Afrika Politikası

- 2000'li yıllardan itibaren Türkiye, Afrika kıtasında hem siyasi hem ekonomik hem de kültürel anlamda etkisini artırmaya başladı.
- Sert güç ve yumuşak güç araçları birlikte kullanıldı.
- Hava ve Kara üslerinin kurulması
- Marif Vakfı ve Burslar yoluyla eğitim desteği

Küresel Politikada Egemenlik

Egemenlik: Bir devletin kendi sınırları içindeki en yüksek ve nihai otorite olmasıdır.

Başka hiçbir aktörün müdahale etmeden karar verebilmesini sağlar.

İki Temel Egemenlik Türü

İç Egemenlik: Devletin kendi halkı üzerindeki en yüksek otoritesi. Anayasa, yasalar, güvenlik.

Dış Egemenlik: Devletin uluslararası alanda bağımsızlığı, tanınması. BM üyeliği, sınırların korunması.

📖 Westphalia Barışı (1648) ve Egemenlik
Modern devlet sisteminin temeli.

Her devlet kendi iç işlerinde bağımsızdır.

Uluslararası ilişkilerde devletlerin eşitliği ilkesini getirdi.

Güç mü Egemenlik mi?

- Güçlü Devletlerin Müdahalesi:
 - Küresel veya bölgesel güçler, diğer devletlerin iç işlerine karıştığında egemenlik ihlali yaşanır.
 - Örnek: Rusya'nın Ukrayna'ya müdahalesi → Ukrayna'nın egemenliği ihlal edildi.
- İnsani Müdahaleler vs. Egemenlik:
 - İnsan haklarını koruma amacıyla yapılan müdahaleler, bazen devletlerin egemenlik haklarıyla çelişir.
 - Örnek: NATO'nun Kosova müdahalesi (1999) → Egemenlik ile insan hakları arasında çatışma.
- Uluslararası Normlar ve Egemenlik:
 - Uluslararası hukuk (BM kararları, insan hakları sözleşmeleri) bazen devletlerin iç işlerini sınırlandırabilir.
 - Örnek: Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yetkisi → Egemen devlet liderlerini yargılama hakkı.

Vaka Analizi: 9/11 Olayları

Olayın Özeti:

- 11 Eylül 2001: El-Kaide, ABD'de Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon'a terör saldırıları düzenledi.
- Yaklaşık 3.000 kişi hayatını kaybetti.
- Uluslararası güvenlik, dış politika ve egemenlik kavramlarını köklü biçimde etkiledi.

Vaka Analizi: 9/11 Olayları

Askerî Güç (Hard Power) Kullanımı:

- ABD, 9/11 sonrası sert güce başvurarak Afganistan'ı işgal etti (2001) ve Taliban rejimini devirdi.
- Bu, askeri gücün klasik realist anlamda bir güvenlik aracı olarak kullanılmasının örneğidir.

Ekonomik ve Diplomatik Güç:

- ABD, uluslararası koalisyonlar kurdu, BM ve NATO desteği sağladı.
- Aynı zamanda terörün finansmanını önlemek amacıyla ekonomik yaptırımlar ve finansal denetimler uyguladı.

Yumuşak Güçte Erozyon:

- Irak Savaşı (2003) ile birlikte ABD'nin yumuşak gücü zarar gördü; meşruiyet algısı zayıfladı.
- ABD'nin “özgürlük” ve “demokrasi” söylemi, küresel kamuoyunda sorgulanır hale geldi.

Vaka Analizi: 9/11 Olayları

ADevlet Egemenliği İhlalleri:

- ABD, “önleyici saldırı doktrini” geliştirerek başka devletlerin egemenliğini ihlal etme hakkını savundu.
- Irak ve Afganistan’a müdahaleler, Birleşmiş Milletler’in izni olmadan gerçekleşti.
- Bu durum, Westphalia tipi egemenlik ilkesinin aşındığını gösterdi.

İç Egemenlik & Güvenlik Devleti:

- ABD, Patriot Act gibi yasalarla iç egemenlik alanını genişletti.
- Bireysel özgürlükler sınırlandırıldı; güvenlik devleti güç kazandı.

Sınır-ötesi Terör ve Egemenlik Erozyonu:

- 9/11, devlet dışı aktörlerin (terör örgütlerinin) da devletlerin egemenliğine tehdit oluşturabileceğini gösterdi.
- Devletlerin sınırları içindeki güvenlik artık tamamen iç meseleden çıkıp küresel bir sorun haline geldi.(Realizm)
- Devlet Gücü Meşrulaştırır

Dünya Düzeni

- Dünya düzeni, uluslararası sistemde güç dağılımını, kuralları, normları ve ilişkileri belirleyen genel yapıdır.
- Kimlerin lider, kimlerin bağımlı olduğu, hangi kuralların geçerli olduğu ve hangi değerlerin baskın olduğu bu düzeni şekillendirir.
-
- İki Kutuplu
- Tek Kutuplu (ABD Hegemonyası Zayıflıyor mu?Çin Yeni Hegemon Adayı mı?Çok Kutuplu Dünya mı Geliyor?)
- Çok Kutuplu

Çok Kutuplu Dünyada Türkiye

Jeopolitik Avantaj:

- Avrupa, Asya, Orta Doğu ve Afrika'nın kesişim noktası.
- Enerji koridorları, ticaret yolları, göç hareketleri açısından stratejik konum.

Çok Yönlü Dış Politika (Balance of Power):

- NATO üyesi ve Batı ile ilişkilerini sürdürüyor.
- Aynı zamanda Rusya, Çin, Körfez Ülkeleri ile ilişkilerini geliştiriyor.
- Avrasyacılık, Türk Devletleri Teşkilatı, Afrika Açılımı gibi alternatif hatlara yöneliyor.

Çok Kutuplu Dünyada Türkiye

Yumuşak Güç ve Kültürel Etki:

- Türk dizileri, TİKA, Maarif Vakfı, İHA/SİHA ihracatı ile yeni yumuşak güç alanları inşa ediyor.
- Müslüman toplumlar üzerinde sembolik liderlik arayışı.

Bölgesel Güç ve Aracı Diplomasi:

- Arabuluculuk ve kriz çözümünde aktif: Rusya-Ukrayna Tahıl Anlaşması, İsrail-Hamas görüşmeleri.
- Suriye, Libya, Doğu Akdeniz, Kafkasya gibi sıcak çatışma alanlarında etkili.